

LVIII. Ex quibus omnibus deducitur dari ex motione Spiritus sancti et affectu ordinato circa Deum et creaturas iudicium discretivum inter illam et istas, quantum ad rectam æstimationem de creaturis: *Ne fiant in odium et muscipulam pedibus insipientium.* Et hoc recte iudicare de creaturis, scientia sanctorum est, et fundatur in illo spiritali gustu et affectu charitatis, qui non sistit solum in Deo, sed etiam ad creaturas transit propter Deum, et ordinate ad Deum, et sic format iudicium de ipsis secundum earum proprietates, quod pertinet ad causas inferiores, et creatas, sicque distinguitur a sapientia, quæ procedit ex ipsa causa suprema et altissima, cui primo et per se unitur per charitatem.

LIX. Et ex his etiam dignoscitur distinctio doni scientiæ a fide, a consilio, a scientia acquisita, quod supra secundo loco proposuimus. Nam a fide distinguitur eo modo, quo diximus de sapientia; tum a posteriori, quia donum scientiæ, sicut et sapientiæ manere potest sine fide in patria, et fides sine dono scientiæ in peccatore; tum a priori et ex propriis et intrinsicis, quia donum scientiæ est iudicativum de veritatibus resolute et per causas non supremas, sed inferiores, fides autem pure credit testimonio dicentis, non causas inquit; tum denique, quia scientia procedit ex affectu et unione ad Deum, non quatenus unimur ipsi Deo in se, et experimur ipsum, sed quatenus est ratio diligendi ordinate creaturas, et æstimationem rectam faciendi de illis. A consilio vero distinguitur, quia iudicium scientiæ non est pure practicum, sed speculativum et resolutivum in causas, non vero proxime et præcise directivum de agendis, sicut prudentia et consilium. A scientia vero acquisita distinguitur, quia

donum scientiæ est supernaturale et fundatum in interiori experientia et gustu rerum spiritualium, et sic est scientia effectiva et mystica, non studio et industria acquisita, neque solum quidditates rerum nudo discursu aut lumine indagatur, sed affectu ipso earum differentias a Deo expetit.

LX. Quantum ad tertium, scilicet ad quæ objecta se extendat donum scientiæ, dico quod quantum ad objecta materialia, circa quæ versatur fides, versari potest donum intellectus, sapientiæ, et scientiæ; diversificantur autem in rationibus formalibus, seu motivis. Nam sapientia licet principaliter sit de divinis, tamen etiam de creatis, seu humanis iudicat (spiritalis enim iudicat omnia) licet hoc faciat per altissimam causam et inhærendo rebus divinis, ut tradit S. Thomas 2-2, q. XLV, artic. I. Scientia etiam licet ex causis creatis procedat, tamen etiam per eas ad ea quæ divina sunt, potest attingere, quatenus invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Unde etiam D. Thomas 2-2, quæst. IX, art. II ad secundum inquit: « Quod cum homo per res creatas Deum cognoscit magis videtur hoc pertinere ad scientiam, ad quam pertinet formaliter, quam ad sapientiam, ad quam pertinet materialiter. Et e converso, cum secundum res divinas iudicamus de rebus creatis, magis hoc ad sapientiam, quam ad scientiam pertinet. » Ergo circa divina potest procedere scientia ex causis creatis, ad Deum assurgendo, et comparisonem faciendo inter Deum et creaturas, ut vidimus: et circa humana potest sapientia procedere ab altissima causa quæ est Deus, ad hæc inferiora descendendo. Unde etiam colligitur non restringi donum scientiæ ad cognoscendum solum id quod temporale est in actu fidei, etiam in scientia D. Thomæ,

Donum vero intellectus circa hæc omnia potest procedere simplici iudicio, ex terminis penetrando et apprehendendo quid unumquodque sit saltem per viam remotionis, non resolute ex causis iudicando, ut disputatione præcedenti late explicavimus.

ARTICULUS V.

Distinctio doni consilii a reliquis.

I. Certum est donum consilii correspondere virtuti prudentiæ, quia proprie ad prudentem pertinet consilium. Appellatur autem potius donum consilii, quam donum prudentiæ ut magis per hoc insinuetur divina motio et instinctus, quo proprie movetur homo per dona Spiritus sancti, nam ut dicit S. Thomas 2-2, quæstione LII, artic. II ad primum: « Quia in donis Spiritus sancti mens humana non se habet ut movens, sed magis ut mota, inde est, quod donum correspondens prudentiæ non fuit conveniens, quod præceptum diceretur, vel iudicium, sed consilium, per quod potest significari motio mentis consiliata ab alio consiliante. »

II. Difficultas ergo prima est in distinguendo hoc dono a fide, et dono scientiæ, atque a prudentia infusa. Videtur enim per has virtutes præstari posse quicquid per donum consilii; ergo non distinguitur ab illis, aut est superfluum hoc donum consilii. Antecedens probatur, nam fides est eminenter practica, quatenus se extendit ad agibilia, si quidem fides per dilectionem operatur; ergo potens est fides dirigere operationes; ergo facit officium prudentiæ, licet eminentiori modo. Et similiter dona sapientiæ, et scientiæ etiam se extendunt ad dirigen-

das operationes, quia practica sunt, et simul speculativa ut docet S. Thomas 2-2, quæst. IX et quæst. XLV; ergo sufficienter dirigere et regulare possunt operationes nostras etiam in his quæ excedunt regulas communes, quia etiam ipsa dona sapientiæ, et scientiæ ex motione Spiritus sancti procedunt; ergo sufficienter regulare tales actus excedentes regulas communes, si quidem etiam ipsa scientia et sapientia excedunt regulas communes, in dirigendo et cognoscendo. Et dato quod præter ista dona scientiæ et sapientiæ requiratur speciale consilium, cur non sufficiat prudentia infusa, quæ est virtus præsertim regulata a fide, et donis scientiæ, et sapientiæ ad operandum, et quæ dono consilii fieri possunt, præsertim cum prudentia infusa supernaturaliter prout, quia infusa est, et pro extraordinariis casibus, et qui communes regulat excedunt, habeat adjunctam gnomen, quæ est una ex virtutibus prudentiæ adjunctis, quæ dirigit actiones extraordinarias, et communem regulam excedentes, et in prudentia infusa seu supernaturali dirigit ex supernaturali et speciali motione Spiritus sancti. Ad quid ergo necessarium est, ultra hæc omnia ponere speciale donum Spiritus sancti, quod sit donum consilii?

III. Secundo, est difficultas circa objecta consilii, an se extendat donum consilii ad omnia agibilia; an solum ad illa quæ exercentur in voluntate per dona partis appetitivæ, scilicet per pietatem, fortitudinem, et timorem, ita quod omnes operationes istorum donorum requirant speciale consilium, quod sit donum Spiritus sancti. Videntur enim sæpius exerceri isti actus sine speciali dono, et instinctu Spiritus sancti, si quidem ista dona sunt necessaria ad salutem, et in omnibus justis re-

periuntur, ut docet S. Thomas in hac quæstione LXVIII, et tamen non omnes sortiuntur donum consilii a Spiritu sancto, quin potius plures indigent petere ab aliis consilium, nec possunt a se ipsis dirigi, et gubernari, præsertim in arduis et extraordinariis; ergo signum est non habere in se donum consilii ex instinctu speciali Spiritus sancti, si quidem si intus regetur ab ipso, non indigeret ab aliis consilium petere.

IV. Tertio, est difficultas circa actum doni consilii, quia consilium ordinatur ad tollendam dubitationem, et ambiguitatem in his quæ agenda sunt. Sic autem consilium, hoc est donum Spiritus sancti, vel cognoscitur esse ab ipso cum aliqua interiori certitudine, vel non. Si non cognoscitur esse a Spiritu sancto, manet homo æque incertus, ac dubius, quam cum illo instinctu et motione, oportebitque ad vincendam ambiguitatem recurrere ad regulas prudentiæ humanæ quæ est virtus, et sic ad nihil deserviet donum consilii, quia ultima resolutio prudentialis sumenda erit a virtute prudentiæ, quod est tale donum non esse superius, et perfectius virtute prudentiæ, sed ei subordinari. Si autem certificatur quis in dono consilii de instinctu interiori Spiritus sancti, non indigebit consulere alios in rebus extraordinariis, et difficilibus, ad quas præcipue dantur dona Spiritus sancti, nec debet in his illustrationibus spiritualibus Ecclesiam consulere, ac ministros, sed poterit privato spiritu ferri, etiam in exterioribus agendis, quod est contra universalem Ecclesiæ morem et stylum, aperitque viam hæresibus hujus temporis, quæ docent posse quempiam privato spiritu in rebus spiritualibus et credendis duci.

V. Ad primum respondetur aliquos sentire, quod donum consi-

differt a prudentia virtute, quia donum consilii procedit sine discursu, et inquisitione rationis, sola illustratione, et instinctu Spiritus sancti, qua posita non indiget homo discursu ad rem illam cognoscendam; virtus autem prudentiæ discursu et inquisitione nititur. Et hoc inde confirmant, quia in prudentia quæ est virtus respiciuntur media quæ proportionem habent cum fine ex natura rei; unde in discernenda ista proportione discussio necessaria est propter infirmitatem nostræ cognitionis in discernendis naturis rerum, et propter contingentiam applicationis earum ad finem. Donum autem consilii non respicit medium proportionatum ex natura rei, seu ex divina potentia, unde cessat collatio, et comparatio, atque adeo discursus ad determinandam proportionem ejus ad finem. Ita Gregorius Martinez hic quæst. LXVIII, art. IV et dubio secundo.

VI. Cæterum res hæc non est certa, nec aliquo solido nititur fundamento, quod videlicet donum consilii solum detur in nobis sine discursu, et inquisitione per simplicem illustrationem rationis. Nec enim plus debemus attribuere dono consilii in practicis, quam sapientiæ et scientiæ in speculativis, de quibus supra ostendimus non procedere semper sine discursu et collatione; tum, quia iste est modus operandi connaturalis homini in quantum rationalis est, quem dona Spiritus sancti non solvunt, sed adimplent, et perficiunt; tum, quia etiam in scientia infusa Christi admittitur a D. Thoma III p. q. XI, art. V; tum, quia non experimur in nobis communitè tale lumen quod faciat intelligere veritates sine discursu et collatione. Idem autem dicendum est de dono consilii: licet enim aliquando detur subita aliqua illustratio, et apertio dubitationis ex insperato prorump-

pat sine prævio discursu, et inquisitione, tamen hoc etiam invenitur aliquando in prudentia virtute, et in prudentia acquisita, nam etiam in naturalibus aliquando incidit quasi fortuito aliqua cogitatio bene directiva sine prævio discursu, neque hoc frequentius experimur in supernaturalibus, ut propter hoc debeamus ponere speciale donum consilii solum pro illis paucis vicibus, quibus istas subitaneas cogitationes et consilia sentimus. Dona autem Spiritus sancti præsertim in parte appetitiva frequentiores actus habent, et consequenter etiam in consilio quod est falium regulativum. Nec est inconveniens quod etiam in eligendis mediis non ex natura sua, sed ex divina potentia ordinatis ad finem, indigeamus discursu, et collatione, quia hoc ipsum quod est cognoscere, talia media ex divina potentia ordinari, et quomodo et quantum, et in qua mensura ordinentur ad talem finem, magna discussione indiget, nec sine discursu (illustrato tamen et deducto Spiritu sancto) cognosci a nobis potest modo connaturali rationis, sicut etiam scientia infusa, et donum scientiæ, et sapientiæ uti possunt discursu.

VII. Quapropter inhærentes semper fundamento supra posito, quod hic agimus de non quocumque consilio, scientia, aut sapientia, sed de his in genere mystico et affectivo, seu de spiritu ipso consilii ut prudentes simus eloqui mystici, sicut agimus de spiritu scientiæ et sapientiæ, scilicet quæ ex spiritu et affectu oritur, dicendum est, quod donum consilii dirigit ea quæ agenda sunt non ex rationibus humanis præcise, sed ex divinis non præcise cognitis a fide, aut prophetia, qualiter potest esse in peccatore, sed ex affectu, et experientia divinorum interna, ex qua docetur, et inspiratur de omnibus necessariis ad salu-

tem, etiam cum discursu, et inquisitione, aut consultatione aliorum, quia totum hoc inspiratur, et docetur a Spiritu, qui ut Christus promisit: *Docebit nos omnem veritatem, et unctio ipsa docet nos de omnibus, utique etiam de discurrendis, et inquirendis, et sic agendis.*

VIII. De hoc modo consiliandi, seu habendi consilium a Deo sæpe loquitur Scriptura, ipsumque nobis insinuat, ut Ecclesiastici XXIV, loquens de sapientia, et disciplina Dei dicit: *A mari abundavit cogitatio ejus, et consilium illius ab abyssu magna. Ergo sapientia effudit flumina.* Sumit enim similitudinem a nubibus quæ ex aqua maris surgunt, elevantque vapores, quibus ingrossatæ effundunt imbrium flumina; sic consilium Dei, seu donum consilii crescit, et desumitur ab abyssu magna divinitatis, seu finis ultimi, et ab illo mari immenso Spiritus sancti abundat cogitatio ejus, quasi non exilis, aut tenuis cogitatio sicut sunt incertæ cogitationes, et providentiæ nostræ, quæ humanis rationibus ducuntur, sed incrassatæ a mari, et ab abyssu magna, scilicet a rationibus divinis, quæ tunc fecundant eor quasi nubes segregantes nobis pluviam voluntariam, quando ita considerantur rationes abyssi istius magnæ, quod imprimuntur cordi usque ad rectam æstimationem de fine ultimo ita quod ex nullo affectu ad Deum ut ad finem ultimum abundat cogitatio, et consilium ab illa abyssu magna, ita ut vere possit dicere cum propheta: *Et consilium meum justificationes tuæ.* Qui enim in omnibus agendis sic strenue, et dextere se gerit, ut solum attendat ad justificationes Dei, et componat in omnibus etiam arduis, et difficillimis id quod pertinet ad divinas justificationes, certe hic verificare potest quod consilium ejus justificationes

Dei sunt, nec potest ut homo, et ex humanis rationibus solum operari, sed ut magni consilii Angelus, vel potius ut motus, et ductus a spiritu Angeli magni consilii abundat in cogitatione, et consilium sumit ab abyssu magna.

IX. Idem deducitur ex illo Ecclesiastici xxxix, ubi loquens de vero sapiente inquit: *Ipse in oratione confitebitur Domino, et ipse diriget consilium ejus, et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur.* Ecce directio consilii a Deo, quod utique pertinet ad donum consilii, seu ad spiritum consilii, quod tunc præstatur, quando consiliatur in absconditis. Quid autem occultius, aut magis absconditum quam interior voluntatis affectus? Nam quod ad nudum intellectum pertinet, magis ad manifestationem spectat quam ad absconsionem: *Omne enim quod manifestatur, lumen est.* Qui ergo in absconditis consiliatur sumens ex ipso spiritu, et affectu, et unione ad Deum, consilium, utique adimplet ea quæ sunt doni consilii, et participat consilium ab illo: *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.*

X. Ratio autem, et fundamentum hujus sumitur ex dictis, quia ex affectu, et unione ad Deum sumitur sapientia, et scientia affectiva, et mystica, quibus illustratur intellectus ad judicandum de divinis, et creatis ex notitia experimentalis de Deo, et gustu illius interno, quo charitas tangit primo Deum, et secundario creaturas: ergo ex eadem radice poterit etiam illustrari et perfici practice prudentialiter circa agenda. Patet consequentia, quia prudentia et consilium maximam vim sumunt ex affectu ad finem, et recta aestimatione de illo, et de adhæsione ad ipsum, et de discretionem mediorum, ne per illa divertamus a fine, et cum creaturis utendum sit

tamquam mediis, quibus tendimus ad Deum, ex cognitione earum quæ habetur per donum scientiæ etiam haberi potest directio prudentialis, et secundum consilium Spiritus sancti de talibus mediis, et de his quæ agenda sunt. Dabitur ergo donum consilii fundatum in mystico affectu, et unione ad Deum. In summa ubi est pars speculativa perfecta, etiam et practica perfici potest, quia practicum fundatur in speculativo; et prudentia dirigitur a sapientia, et scientia. Si ergo datur pars speculativa affectiva, et mystica secundum cognitionem, et judicium fundatum in experimentalis, et interno gustu Dei, et in quadam connaturalitate, et in visceratione ad divina, etiam pars practica poterit perfici mystice, et effective ex eadem unione, et connaturalitate ad Deum, ex quo redditur habilior, et perfectior ad judicandum de agendis pars practica, quia judicat de mediis, et consiliatur de illis non secundum rationes, et modum humanum etiam ordinatum ad finem supernaturalem, sed secundum sapientiæ, et scientiæ donum, et confidentiam divinam, et fiduciam in Deo, qui potens est omnia media disponere, et omnes difficultates superare. Et ita consilium donum maxime nititur spei divinæ, quia disponit de multis mediis, quæ solum ex divino auxilio, et omnipotentia Dei possunt eligi, cui omnipotentia maxime innititur spes. Sed tamen spes ista minus efficax est quando est informis, et in peccatore: sed quando est in justo qui experientiam habet de voluntate, et potentia Dei ad auxiliandum, et benignitatem ejus in se experitur, tunc efficaciter movetur, et tunc est spiritus, donumque consilii movens ad strenue se habendum et vincendum quæcumque ardua etiam valde extraordinaria, sicut est sustinentia mortis, dolorum et afflictionum; sicut est

contemptus divitiarum, et nuda Christi sequela, aliaque similia, et in summa ad faciendum ea opera, quæ exigunt donum fortitudinis, pietatis, et timoris, quæ ab isto dono consilii regulantur.

XI. Ad objectiones autem in oppositum contra istam primam difficultatem respondetur. Ad id quod dicitur sufficere fidem quæ etiam practica est, et per dilectionem operatur, dicimus non sufficere, quia fides solum est practica eminenter, et per modum regulæ altioris, et universalis, non proximæ, et applicativæ ad opus, prout hic et nunc, et secundum judicium quod ferendum est de ipsis mediis ut eligantur, ad hoc enim exigitur virtus magis determinata, et particularis, quæ non solum credat quid debeamus scire, et operari, sed etiam discernat, et judicet de mediis, et modo operandi, et de circumstantiis, quibus hic et nunc operandum est, quanta intentione, et conatu, quanto tempore, quanta mensura, etc. de his enim omnibus in particulari non tractat fides, sed virtus prudentiæ quia hoc arbitrarium est non credibile; licet enim doceat, et ostendat Deum esse diligendum, et sperandum, et alia principia practica supernaturalia cognoscat, et credat, et sic per dilectionem operetur, tamen de arbitrariis in singulari non discernit, nec judicat, sed ad hoc ponitur virtus prudentiæ quantum ad modum, et regulas humanas, et ad id quod ultra humanas regulas est, donum consilii.

XII. Nec obstat si dicas, quod donum consilii non potest tradere ista per lumen clarum, et evidens, nec enim illud in supernaturalibus experimur; ergo per obscurum; ergo per fidem, et sic magis ad fidem pertinebit ista dirigere, quam ad aliud donum.

XIII. Respondetur enim in primis

instari hoc in ipsa prudentia infusa quæ est virtus. Nam hæc etiam non est lumen clarum, et evidens, cum non experiamur evidentiam in supernaturalibus; ergo non est ponenda prudentia infusa, sed reducendum est totum ad fidem. Consequentia non valet. Idem ergo dicemus de dono consilii. Quare dato quod sit inevidens, non sequitur quod sit ipsa fides, sed aliquid originatum et derivatum a fide, sicut prudentia a principiis practiceis, et syndæresi, et sic erit obscurum practice propter dependentiam a fide, nec tamen erit ipsa fides: sicut theologia in hac vita est obscura propter dependentiam a fide, non tamen est ipsa fides, sed scientia derivata a fide: sic prudentia est quasi scientia practica derivata a fide obscura, non fides ipsa. Et idem est de dono consilii, quod est sicut prudentia donum, non prudentia virtus, consilium enim prudentia est. Veritas tamen est quod donum consilii regulatur, et innititur dono scientiæ, et sapientiæ, et intellectus, quæ sicut ex se petunt evidentiam, quia fundantur in experimentalis unione affectiva ad Deum, et claritate, quæ de se postulat regulari visione, licet per accidens in hac vita utatur fide; ita prudentia de se petit evidentiam practicam fundatam in illa experimentalis unione effectiva, licet per accidens in hac vita innitatur fidei, sicut facit theologia, et aliæ scientiæ subalternatæ quamdiu carent actuali influxu subalternantis, quæ dat illis evidentiam principiorum, ut diximus 1 tom. 1 part. disput. 1.

XIV. Ad id quod dicitur de dono sapientiæ, et scientiæ, respondetur quod licet etiam practicæ sint, et non puræ speculativæ, adhuc requirunt donum consilii, ut distinctum a se per modum prudentiæ regulantis, et imperantis opera virtutum. Nam sapientia, et scientia, licet emi-